Ruta dels Molins
del barranc dels Tarongers i de la Fos

Ajuntament Ontinyent

Ajuntament Bocairent

El molí de Toribio

ONTINYENT A BOCAIRENT →
Molí Toríbio · Molí Patiràs · Molí de Lluna (Ontinyent)· Molí Barranc de la Fos · Fàbrica dels Julians · Fàbrica-molí dels Beneytos · Molí de Pepe Juan · Molí-fàbrica del Primero · Molí de Lluna (Bocairent) · Els orígens del tèxtil
← BOCAIRENT A ONTINYENT

Val L'origen d'aquest molí és una mica difús. Alguns documents apunten al 1790 i a Juan Calabuig com a propietari inicial, tot i que també s'afirma que podria tractar-se d'un molí paperer alçat al 1818. El que sí que sembla cert és que funcionà com a batà des de 1827/1831 i amb el nom de Batà de Gaspar Vicedo, un empresari tèxtil bocairentí.
En 1893, la societat Viuda de *Ambudet y Compañía* va comprar i ampliar el molí, i la seua producció es va centrar en l'elaboració de lones i teixits afins. Aquesta empresa va cessar la seua activitat al 1914. En la dècada de 1920, les instal·lacions van passar a ser propietat dels empresaris alcoians Joaquín Sanz i els germans Miró. Es sabut que, en 1943, el primer dels esmentats va reutilitzar els materials del molí ja derruït per a la reconstrucció d'una nova fàbrica en la partida de Santa Bàrbara.
Finalment, al 1950/1960, José María Martínez Belda, fill de Toribio Martínez, va comprar les seues restes i va instal·lar una borrera, i pel seu malnom, *fill de Toribio*, s'explica que aquest molí siga ara conegut com a Molí de Toribio. Actualment, sols resta part de la sèquia i el cup.

EL RIU CLARIANO, BRESSOL DEL TÈXTIL

Les aigües del riu Clariano han estat el bressol de la tradició tèxtil ontinyentina i bocairentina. Ja al segle XVI, la concentració de batans dedicats al treball del drap en aquest curs fluvial era una de les més notables de tot el Regne de València. Els segles posteriors no foren menys importants i un exemple el trobem en aquest barranc, amb la majoria de molins hidràulics dedicats al treball tèxtil.

Cas **EL MOLINO DE TORIBIO.**

El origen de este molino es un poco difuso. Algunos documentos apuntan al 1790 y a Juan Calabuig como propietario inicial, aunque también se afirma que podria tratarse de un molino papelero levantado en 1818. Lo que sí que parece cierto es que funcionó como batán desde 1827/1831 y con el nombre de Batán de Gaspar Vicedo, un empresario textil bocairentino.
En 1893, la sociedad *Viuda de Ambudet y Compañía* compró y amplió el molino, y su producción se centro en la elaboración de lonas y tejidos afines. Esta empresa cesó su actividad en 1914. En la década de 1920, las instalaciones pasaron a ser propiedad de los empresarios alcoyanos Joaquín Sanz y los hermanos Miró. Es sabido que, en 1943, el primero de los mencionados reutilizó los materiales del molino ya derruido para la reconstrucción de una nueva fàbrica en la partida de Santa Bárbara.
Finalmente, en 1950/1960, José María Martínez Belda, hijo de Toribio Martínez, compró los restos e instaló una borrera, y por su apodo, hijo de Toribio, se explica que este molino sea ahora conocido como molino de Toribio. Actualmente, solo queda parte de la acequia y el cubo.

EL RÍO CLARIANO, CUNA DEL TEXTIL

Las aguas del río Clariano han sido la cuna de la tradición textil ontinyentina y bocairentina. Ya en el siglo XVI, la concentración de batanes dedicados al trabajo del trapo en este curso fluvial era una de las más notables de todo el Reino de València. Los siglos posteriores no fueron menos importantes y un ejemplo lo encontramos en este barranco, con la mayoría de molinos hidráulicos dedicados al trabajo textil.

Eng **TORIBIO MILL**

The beginnings of this mill are not clear. Some documents say that it was built in 1790 and the first owner was Juan Calabuig. However, it worked as a fulling mill from 1827/1831 and under the name of Batán de Gaspar Vicedo, a textile entrepreneur from Bocairent.
In 1893, the society *Viuda de Ambudet y Compañía* bought and increased the mill and its production was based on canvas and fabrics. Finally, the company was closed in 1914. In the 1920 decade, the facilities were bought by the entrepreneurs Joaquín Sanz and Miró's brothers, all of them from Alcoy. In 1943, Sanz reused the materials from the ancient mill to rebuild a new factory in the area called Santa Bárbara.
Finally, in 1950/1969, José María Martínez Belda, Toribio Martínez's son, bought the rests of the mill and installed a stuffing factory. Due to the fact that Jose María was known as Toribio's son explains that this mill was currently known as Toribio mill. Nowadays, only part of the irrigation canal and the bucket remain.

CLARIANO RIVER, CRADLE OF TEXTILE

The Clariano river waters have been the cradle of Ontinyent and Bocairent textile tradition. In the 16th century, the concentration of fulling mills devoted to cloth working throughout this river was one of the most relevant of all the Valencian Kingdom. Next centuries were as important as that one and an example can be found in this ravine, with the majority of water mills devoted to textile working.

El molí de Toribio

track ruta

Plànol digitalitzat
Plano digitalizado
Panoramic views

Wikiloc

El molí Toribio vist desde la carretera durant la dècada de 1960

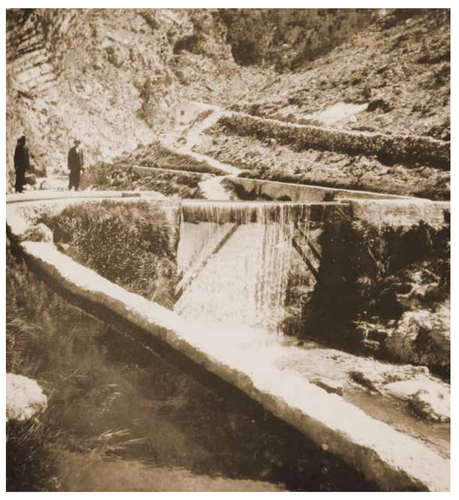

Primeries del segle XX. En primer terme, l'aqüeducte que portava l'aigua des de la séquia fins al molí Toribio. Al fons el molí Patiràs. Possiblement és la fotografia més antiga que se'n conserva [Foto: Arxiu Municipal d'Ontinyent]

La séquia del molí i l'aqüeducte en l'actualitat

*Fotografia realitzada al 1928 aproximadament. Aleshores pertanyia a Joaquín Sanz i els germans Miró.
Possiblement fou l'únic molí amb fumeral industrial de tot el barranc [Foto extreta del llibre: *Evolución de los Montes Valencianos*]

Fromtou_ Ajuntaments de Bocairent i d'Ontinyent. Projecte original_ Irene Ribera Sanz. Realitza_ Rata Jordà (terradepatrimoni.com). Coordinació i textos_ Irene Ribera. Documentació_ Manolo Albuixech, Pepe Gandia